

100% KOMMENTÆR

DEL

DEL

08-04-2017

Slakteren Roald Amundsen

Bikkjene til Amundsen representerer et stående spørsmål om hvor langt vi nordmenn syns det er greit å gå så lenge vi vinner.

HANS-OLAV THYVOLD

1559 plass 1 innlegg 0 kommentarer

Roald Amundsen er nasjonalhelten nasjonen aldri blir ferdig med. Hans sans for å skape dramatik og mysterier rundt sin person har tjent ham vel også etter at han forsvant i 1928. Monika Kristensens «Amundsens siste reise» (Press) er bare siste skudd på stammen av ny litteratur, med hovedpersonen i evig bevegelse på glideskalaen mellom helt og skurk. Nå har vi også spillefilmen i vente, et norgeshistorisk jordbær å tre på strået sammen med Max Manus, Kon Tiki og Kongens nei.

Jeg skal være den siste til å kritisere folk for å skrive bøker om Roald Amundsen. For noen år siden skrev selv jeg en kort biografi om ham, «Roald Amundsen», (Font Forlag) og i februar 2017 ga jeg ut en roman, «Snille hunder kommer ikke til Sydpolen», (Aschehoug) der Roald Amundsens eventyr i Antarktis er et sentralt tema, riktignok sterkt preget av at bokens fortellerstemme tilhører en hund.

Under arbeidet med biografien om Amundsen ble jeg for alvor oppmerksom på hvilken rolle hundene spilte i sydpolskappløpet, hvor mange de var og hvordan de fikk betalt. Kort sagt er bruken av hunder en side ved Amundsens polferd det er ubehagelig å se nærmere på.

Den delen av historien alle gode nordmenn kjenner, som er en del av skolepensumet, forteller uten omsvøp at ja, Amundsen og hans folk spiste hund på sin lange vei til Sydpolen, men allerede på samme utpust kommer forklaringen: Det var slik Amundsen berget sine menn fra skjorbuk og annen elendighet. Den forferdelige undergangen til kaptein Robert F. Scotts ekspedisjon som ikke spiste en eneste hund, har alltid vært brukt som vitnesbyrd om at Amundsen gjorde rett.

Og det er ingen tvil om at det gjorde han, med tanke på sin lille ekspedisjons velbefinnende. Amundsen og hans fire lagkamerater kom faktisk tilbake fra Sydpolen tyngre enn da de dro. De som ikke kom tilbake, var 41 av de 52 grønlandshundene laget dro av gårde med tre måneder tidligere. Det var, på én eneste hund nær, som beregnet.

Til sin hemmelige sydpolsekspedisjon kjøpte Roald Amundsen 100 grønlandshunder som ble levert til Fram utenfor Kristiansand sommeren 1910 da hele verden, inklusive Amundsens eget mannskap, trodde han var på vei til Nordpolen. 100 hunder var dobbelt så mange som han trengte, for Amundsen regnet nøkternt med at halvparten av dyrene ville omkomme i løpet av den fem måneder lange seilasen gjennom tropene til Antarktis. Tross hete og fuktighet var det imidlertid bare én hund som ikke overlevde turen. Samtidig ble det stadig født nye valper, med den følge at ekspedisjonen ved ankomst Antarktis hadde 116 hunder. Det var etter at et flertall av hundene som var blitt født underveis umiddelbart etter fødselen var blitt kastet over rekka fordi de var tisper. Ynglingen fortsatte i Antarktis.

Hundeoverskuddet på Amundsens ekspedisjon var så stort at enkelte av bikkjene ikke gjorde annen nytte for seg enn at de ble skutt med tanke på senere utstopping. Et par av dem sto utstilt på Frammuseet i årevis, men etter at museet fikk sin siste ansiktsløftning, er hundenes rolle blitt vanskeligere å få øye på.

Den i og for seg prisverdige rehabiliteringen av Fram-museet forsterker imidlertid det som det lenge har vært grunn til å kritisere: En tendens til skjønnmaling. Er det et museum, eller er det et mausoleum de driver der ute på Bygdøy? Symptomatisk nok var boken som utløste en ny bølge av interesse for Roald Amundsen, Tor Bomann Larsens standardverk «Roald Amundsen» (Cappelen 1995) aldri å få kjøpt i museets rikholdige bokhandel fordi den ble betraktet som «for negativ». Andre bøker med en kritisk tilnærming til Roald Amundsen har lidd samme skjebne.

Når Amundsens diskutable utnyttelse av sine hunder blir forsøkt feid under teppet, er det grunn til å være på vakt. Fortsetter strømmen av bøker og filmer om Roald Amundsen, går det kort tid før slike utelatelser ikke lenger savnes.

Alle Roald Amundsens løgner, samt hundrevis av drepte trekkhunder og ikke minst den fullstendige unødvendigheten ved prosjektet, hefter ved den norske sydpolserobringen (som er grunnlag for et territorialkrav ingen andre nasjoner anerkjenner). Hundene er en del av den historien. Hvordan de ble pisket frem så flisene føyk av svøpeskaftene, slepende på tunge kjelker i 3.000 meters høyde. Hvordan kraftige bikkjer ble drevet til utmattelse og når de ikke orket mer ble servert som mat for sine fir- og tobente kamerater. Hvor mange hunder som gikk med på turen har jeg ikke klart å eksakt tallfeste. Det må ha vært så mange som opp mot 200. Muligens flere. En eneste av hundene som hadde vært på Sydpolen kom tilbake til Norge, de øvrige døde i en dyrehage i Buenos Aires.

Hadde han mislykkes i å nå Sydpolen, eller hadde han kommet frem som nummer to, ville Roald Amundsen i dag vært husket som en av Norgeshistoriens største kjeltringer, i det forrige århundre bare overgått av Vidkun Quisling. Hundedrapene i Antarktis ville vært brukt som det fremste bevis på hans monstrositet.

Men slik er det altså ikke. Seierherren tilgis alt, særlig hvis han har ski på beina. Roald Amundsen er, lenge etter at også de mørke sidene hans er blitt dokumentert, fortsatt en norsk helt som står trygt på sin sokkel, og det må han gjerne fortsette å gjøre. Han er en inspirerende og mystisk skikkelse den dag i dag, og som pionér i det polare er han uovertruffen. Men bikkjene til Roald Amundsen skal ikke glemmes. De representerer et stående spørsmål om hvor langt vi nordmenn syns det er greit å gå, det være seg med astmamedisin eller nakkeskudd, så lenge vi vinner.

nymeninger

Meninger

Roald Amundsen

Blir du med i debatten ?

Vi ønsker at Nye Meninger skal være en plattform for opplyst og engasjert debatt. Vær saklig og unngå personangrep. Overtramp vil føre til sletting og kan føre til utestenging. Les mer om retningslinjene våre her!

0 kommentarer

Sorter etter Eldste

Legg til en kommentar ...

Programtillegg for Facebook-kommentarer

LES OGSÅ

SPONSET

Nybyen Økern: flotte innflyttingsklare leiligheter til jul

MEST LEST

«Skolebyråden kan sikkert være et troll. Det betyr ikke at varselet mot hen...

Begrepet «velferdsprofitorer» er ikke problemet – men hva de gjør

Skritt som gir håp

SPONSET

Forskringen med fast, lav pris for alle OBOS-medlemmer

Forhastet renteoppgang

SPONSET

Velkommen til høstens trendbegivenhet på Ski Storsenter

Dopingens veikille

STROSSLE

«Siv Jensen har lovet et stramt budsjett. Det vil ramme økonomien til folk flest»

ARNE STRAND

for en dag siden | 7

«Hvis sentralbanksjef Øystein Olsen holder sitt ord fra i sommer, setter han torsdag opp renta med 0,5 prosentpoeng», skriver Arne Strand.

Kina, Russland og Arktis

JO INGE BEKKEVOLD

for 14 timer siden | 1

Kinas vekst gjør nordområdene enda viktigere for Russland.

«Stormannsgale byråkrater og politikere er i ferd med å ødelegge byen vår»

KAY ASBJØRN SCHJØRLIEN

for 14 timer siden | 2

En gigaterminal over Oslo S vil ødelegge Oslo sentrum for alltid.

FØLG OSS

SJEFREDAKTØR OG ADMINISTRERENDE DIREKTØR: EIRIK HOFF LYSHOLM
DET GJØRES OPPMERKSOM PÅ AT DENNE NETTSIDEN REGELMESSIG BLIR INNSAMLET OG LAGRET AV NASJONALBIBLIOTEKET. NETTSIDEN VIL KUN BLI GJORT TILGJENGELIG SOM KILDEmateriale FOR FORSKNING OG DOKUMENTASJON.
OM COOKIES (INFORMASJONSKAPSLER)
© COPYRIGHT 2015 DAGSAVISEN

